

Díszdoktoravatás

(Folytatás az 1. oldalról.)

egyenletekkel kapcsolatos kérdéseket tárgyalta. A doktorátus megszerzése után, az 1919-es események következtében Magyarországon tanári oklevelet nem szerezhetett. 1926-ban Romániába ment, a bukaresti egyetemen matematikai előadásokat tartott az akkor újak számító Lebesgue-féle integrálméletről is. 1928-ban engedélyt kapott arra, hogy beiratkozzék az Eötvös Lóránd Tudományegyetemre. 1929-ben megszerezte matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelét és 1930-tól különböző budapesti polgári iskolákban, majd gimnáziumban tanított. Ezekben az években is folytatta matematikai kutatómunkáját, elsősorban a görbeelmélet területén, eredményei már akkor nemzetközi visszhangot keltettek. A Grazban megszerzett doktorátusát a Kolozsvári egyetemen honosították, majd ezt követően 1943-ban a Műegyetemen magántanárri habilitáltak. 1944-ben az ellenállási mozgalomban való részvétele miatt koncentrációs-táborba vittek, majd onnan visszatérve egy budapesti gimnázium igazgatójává nevezték ki.

Ezután Alexits György számára nehéz, eredményekben gazdag és a haladásért folytatott harcokkal teljes évek következtek. 1947-től 1948-ig közoktatásügyi államtitkár, 1948-tól 1949-ig a Tudományos Tanács főtitkára, majd 1949-től 1950-ig a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára volt. Ezekben a felelősségteljes állásokban Alexits György tevékenységével nagymértékben hozzájárult jelenlegi tudományos életünk kialakulásához.

Közben 1948-ban nyilvános rendes tanárrá nevezték ki a Budapesti Műszaki Egyetem III. számú matematikai tanszékére, a vegyész-mérnöki karra. E tanszék vezetője volt 1967-ig. 1948-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává, 1949-ben rendes taggá választotta. 1951-ben a Kossuth-díj II., majd 1970-ben az Állami díj I. fokozatával tüntették ki. Ezekon kívül számos hazai és külföldi kitüntetés tulajdonosa. 1967-től az MTA Matematikai Kutató Intézet, valószerűségi tevékenységét 1969-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig. Jelenleg az MTA Matematikai Kutató Intézet tudományos ta-

nácsadója és az Acta Mathematica Academiae Scientiarum Hungaricae folyóirat főszerkesztője.

A negyvenes évektől kezdve kutató tevékenysége mindinkább az approximáció-elmélet, az általános ortogonális sorok, a Fourier- és az ortogonális polinomok területére irányult. Az utóbbi évtizedekben jelentős eredményeket ért el az általa bevezetett multiplikatív függvényrendszerrel kapcsolatban. Jelentős nemzetközi visszhangot váltott ki, több nyelvre lefordított, az ortogonális sorok konvergencia kérdéséről írt monográfiája. Alexits György akadémikus ma egyike a nemzetközileg legismertebb matematikusoknak, aki elsősorban a konstruktív függvénytan terén világviszonylatban is a vezető egyéniségek közé tartozik. Tudományos eredményei mellett különösen kiemelkedő a fiatalabb matematikus kutatógárda nevelése terén kifejtett tevékenysége. Nagymértékben neki köszönhető az, hogy a konstruktív függvénytan vizsgálatoknak Magyarországon és Szegeden is jelenleg igen széles bázisa van.

Mindezen tudományos eredményei alapján, azok jutalmául dr. Alexits György akadémikust a József Attila Tudományegyetem rektora és Tanácsa a természet-tudományos honoris causa doktora-vá fogadta. Az avatás és a díszdoktori oklevél átadása után az egyetem két hallgatója virágcsokrokkal köszöntötte a József Attila Tudományegyetem új díszdoktorát. Ezt követően dr. Alexits György köszönetet mondott az Egyetemi Tanácsnak azért, hogy megtisztelte az egyetem által adományozható legmagasabb elismeréssel, majd rövid bemutató előadást tartott.

A díszdoktoravatás után az Egyetem Tanácsa a Bölcsészettudományi Karon és a Természettudományi Karon sikeres doktori szigorlatot tett 44 jelöltet avatott doktornak.

A doktornak avatottak egy csoportja (Fotó: Ács S. Sándor)

A csend művészete: a pantomim

A halál művészetének is nevezik, mert míg az élő műveit ajándékozza az emberiségnek, a zeneszerző a partitúrát hagyja hátra, a pantomimes után nem marad semmi. Amit előad, az egyszerű és megismételhetetlen. De amit mond, abban egy világ jelenik meg, hogy az amit elűnjön, megörökítenél, nyom nélkül, a szemünk láttára.

Egy Magyarországon csak napjainkban népszerűsített műfajjal, a pantomimmal, a mindent utánzó ismerkedik majd hosszabb időn keresztül Szeged közönsége. A Bartók Béla Művelődési Központ először február 7-én látta vendégül Köllő Miklóst és az egyetlen hivatásos pantomim-együttest, a DOMINO-t. Köllőék háromrészes előadásorozatukkal járják az országot. Az első — amivel itt is fel léptek — ismeretterjesztő jellegű, nemcsak önmagukat mutatják be, hanem a műfajt is, fejlődésében, az öskortól napjainkig, a kultikus táncoktól a modern pantomimig. Mint ahogy Köllő Miklós az előadás után elmondotta, a közönség még nem tudja pontosan, hogy mi is az a pantomim. Magyarországon 1945 óta nem adtak ki semmiféle szakirodalmat, ismeretterjesztő könyvet a műfajról. Ezért volt szükség a játék helyett inkább a beszédre, és olyan jelenetek kiválasztására, amelyek a mondot-

takat illusztrálták. A szemünk láttára kelt életre a klasszikus Róma Érosz-Aphrodité-Hephaisztosz szerelmi háromszöge, a Commedia dell'arte Arlekinója, Dottoréja, Pantalónéja, a romantika lisztos arcú, törékeny, esetlen Gaspard Debureau-ja. A XX. századi mesterekről, a modern pantomim megeremtőiről — Étienne Decroux, Jean Luis Barrault, Marcel Marceau — csak az említés szintjén hallhattunk.

A következő rész (március 1-én) feladata lesz a színházi élményt nyújtó modern pantomim bemutatása hosszabb-rövidebb jelenetek előadásán keresztül. Legvégül pedig egy merész újítással állnak eléink: Gogol, Dosztojevskij és Bulgakov darabjai alapján egy kétfelvonásos abszurd összeállítást, nagyszínházi produkciót adnak elő. Azért lesz ez kísérlet, mert elválik, hogy képes-e lekötni a közönséget két órán keresztül a pantomim.

Köllő Miklós tájékoztatója szerint pillanatnyilag ez az országjárás köti le együttes idejét és energiáját. Vágyuk az, hogy mihamarabb színházat kapjanak, ahol „igazi színházat” játszhatnak, nemcsak helyzetkomikumot.

FEKETE KLÁRA

Kitüntetés

A munkásörsg fennállásának 20. évfordulója alkalmából az országos parancsnokság az „Húszéves Szolgálatért Erdemérmét” adományozott a szegedi Gera Sándor munkásörsgzsolaj negyven tagjának. A kitüntetettek között volt dr. Tury Géza adjunktus is.

Rektorok konferenciája

Dr. Petri Gábor egyetemi tanár, a Szegedi Orvostudományi Egyetem rektora február elején Bratislavában járt, ahol részt vett a Cseh és Szlovák Iskolaiügyi Minisztérium csehszlovák és magyar egyetem rektorainak részvételével rendezett első közös konferenciáján.

Felkészülés

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola KISZ-bizottsága az alapszervezeti titkárok, valamint az intézményi és kollégiumi vezetők részvételével február elején tartotta meg szokásos felkészítő tanfolyamát.

A tanácskozáson a KISZ fél-éves ütemtervét, valamint az intézményi munkatervből adódó feladatokat vitatták meg. Dr. Moholy Károly főigazgató tájékoztatót tartott az ifjúsági parlament intézkedési tervéről, majd dr. Nagy Antal főigazgató-helyettes ismertette az 1977-es munkatervet. Borbala István, a Városi Úttörőszervezés elnöke az úttörőmunka aktuális feladatairól konzultált a főiskolásokkal.

Mozgalmasnak ígérkezik az idei év. Pedagógiából, pszichológiából és köznevelésből országos TDK-konferenciát tartanak a főiskolán. Örvendetes, hogy több, a diákarlamenten felvetett probléma megoldódik az idén. Például KISZ-védnökséggel új tornatermet építenek. S az eddigi két mozgalmi délután helyett a jövőben valamennyi főiskolának heti három „szabad” délutánja lesz. Nyáron pedig felújítják a főiskola Hámán Kató úti kollégiumát.

Pártnap

Pártnapot tartottak február 17-én az Orvostudományi Egyetemen. Dr. Koncz János, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának titkára gazdaságpolitikánk időszerű kérdéseiről tartott előadást.

Klubprogram

A SZOTE-klub programjából: Február 23. 19 óra: A Country együttes estje
Február 24. 19 óra: Filmklub
Február 25.: Klubnap
Február 28. 19 óra: A Huszonötödik Színház vendégjátéka. „Holdfényt vetettem” címmel a Kormorán együttes műsora. Közreműködnek: Papadimitriu Grigorisz, Koltay Gergely, Kiss Gábor, Karajannopulosz Polivosz, Szunyogh Xavér.

Vendég

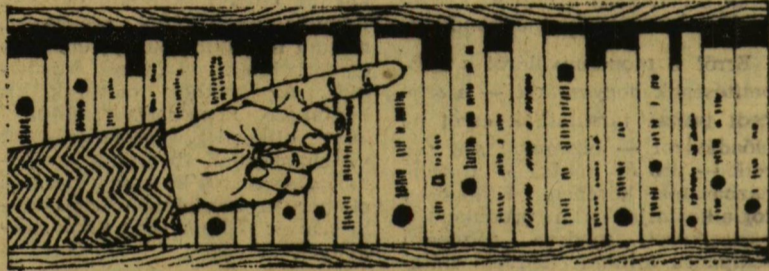
R. E. Parsons, Nagy-Britannia budapesti nagykövete február 9-én felkereste tudományegyetemünket, ahol dr. Leindler László akadémikus, tudományos rektorhelyettes fogadta és tájékoztatta az egyetemen folyó oktatónyelvi és tudományos munkáról, különös tekintettel az egyetem angol kapcsolataira. Ezt követően a vendégek felkeresték az Angol Nyelvi és Irodalmi Tanszéket, ahol dr. Matzkó László adjunktus vezetésével, a tanszék munkatársaival folytattak szakmai megbeszélést.

Bálok

A Szegedi Orvostudományi Egyetem hagyományos farsangi bálját február 19-én rendezték meg a Tisza Szálló összes terméiben.

A József Attila Tudományegyetem hagyományos farsangi bálját március 4-én este 9 órai kezdettel rendezik a Tisza Szállóban. (A bábra meghívók és jegyek válthatók a JATE KISZ-bizottságán.)

A SZOTE Gyógyszerésztudományi Karának végző hallgatói március 5-én a Tisza Szállóban tartották hagyományos gyógyszerészbáljukat.

Az igazi időgép?

Amikor H. G. Wells megalkotta az időjáró figuráját (s vele az időgépet), nem sejtette, hogy a valóságos időutazó megjelenése napjainkban már nem irreális. Természetesen nem valamiféle mechanikai-technikai eszköz szükséges az időutazáshoz, ez a fantasztikum világába tartozik: a jövőnt az egyre jobban fejlődő tudomány, a futurologia vagy prognosztika segítségével nemcsak elérhetjük, hanem megismerhetjük, sőt át is alakíthatjuk. Az emberiség fejlődésének egyik fokmérője a saját jövője iránti érdeklődés. A jövő vizsgálatának tudományossága tekintetében igazán azonban csak a 20. század, sőt főként az 1940-45 utáni évek hoztak minőségi változást.

Ez a megállapítás viszont csak a szűken vett (szaktudomány-jellegű) jövőkutatásra igaz, hiszen tágabban értelmezve a jövő tudományos kutatásának igénye a marxizmus megszületésével vált realizálhatóvá. A Studium Könyvek 76. kötete (A kívánt jövőtől a lehetséges jövőig — Tanulmányok a jövőkutatás témaköréből — Szerk.: Gábor Éva) éppen ezt a kettősséget igyekszik körüljárni, és a maga szerény eszközeivel arra is módot keres, hogy csökkentse az ellentétet a marxizmus futurologiai lehetőségei és a polgári jövőkutatás ilyen vagy olyan eredményei között. A kötet kizárólag magyar szerzőktől közöl tanulmányokat a jövőkutatás témaköréből négy nagyobb gondolat köré csoportosítva: foglalkozik a jövőkutatás néhány általános elméleti problémájával, a marxista jövőkutatás időszerű kérdéseivel, a polgári jövőképek és jövőmodellek marxista kritikájával és végül a kutatás módszertanának bizonyos kérdéseivel.

A kötet legfőbb értéke talán éppen ebben van, hogy szinte monográfikusan vizsgálja a jövőkutatás fő kérdéseit, s a nagyközönségnek is jó áttekintést nyújt olyan híres vagy hírhedt jövőelméletekről, mint a Flechtheim-féle koncepció, a „2000. év”, „A növekedés korlátai”, a Római Klub második jelentése a világhelyzetről vagy Toffler könyve, a Jövőkock. Az említett elméleti jellegű legjobb tanulmánya talán a jövőkutatás racionalitásával foglalkozó cikk, melyet Schmidt Ádám írt. A szerző az egyetemes összefüggés bonyolult rendszeréből kiindulva jut el a jövő kutatásának szükségszerűségéhez. Ahhoz ugyanis, hogy gondolkodásunk, magatartásunk, eslekvésünk, tehát egész társadalmi és emberi viszonyrendszerünk minél ésszerűbb és az objektív-táshoz egyre inkább közelítő legyen, ismernünk kellene, hogy a jövőben megvalósítandó tevékenységünk idején milyenek lesznek az azt érintő, korlátozó, befolyásoló, meghatározó stb. rendszerek, környezetek, feltételek, folyamatok, és hogy tevékenységünk elérendő eredményét mennyiben fogják érinteni egyrészt az említett folyamatok, másrészt az ezek alapján kialakuló helyzetek, állapotok. A racionalitás tág értelemben tehát megfelel a cél-eszköz

viszonynak, s így tudatában kell lennünk, hogy a jövőkutatásból az irracionális teljesen sohasem lesz kiküszöbölhető. Ez persze nem jelenti sem a jövőkutatás, sem a társadalom tökéletlenségét, hisz fellelhető a kérdés: vajon emberi volna-e a minden apró részletében előre kiszámítható társadalom.

Epp ennek a kérdésnek a helytelen értelmezése, mechanizálása jellemzi a különféle, már fentebb említett polgári jövőelméleteket, melyek még esetleges optimista felhangjaik ellenére is rendre negatív végeredményt hoznak, hisz végső soron a jelenlegi kapitalista világrendszerből indulnak ki, azt mintegy mércéül használják, abszolutizálják. Rendkívül érdekes példa erre a Hudson Intézet kísérlete a 2000. év körvonalázására. A könyv a világ egészére vonatkozóan ad fejlődési hipotézist, melynek döntő eleme, hogy a „kevésbé fejlett” világ (Ázsia, Afrika, Dél-Amerika) a 2000. évre sem közelíti meg a fejlettek 1965-ös szintjét, s döntő módon lemarad az egy főre jutó nemzeti termék alapján számítva a jelenleg élenjáró országokhoz képest. Az azóta eltelt bő tíz év már lényegesen módosította ezt a képet. A 2000. év szerzői egyszerűen nem vették figyelembe az egyenlőtlen fejlődés törvényét, sem az ebből folyó szembeszökő tény, hogy a fejlődő országoknak nem kell szükségszerűen bejárnok a történelmi fejlődés minden addigi állomását; röviden: nem értik a történelem dinamizmusát. Egy másik fontos észrevétel is adódik a vizsgált elméleti elméletekből: a marxista jövőkutatásnak sürgető feladata egy jobb, valóságghűbb előrejelzés készítése.

A tanulmánykötet második és negyedik részében igyekszik ezt az igényelt előrejelzést megközelíteni mind tartalmi, mind módszertani vizsgálatokkal. Talán a kötet egyes részeinek sorrendjét és a szerkesztés alapelveit egyedül itt lehetne megkérdőjelezni, bár a szerkesztői következtetlenségért bőven kárpótolnak Agh Attila és Licskó György tanulmányai, melyekben filológusi pontossággal járhatjuk végig a marxizmus klasszikusainak jövőre vonatkozó elképzeléseit a történelem egésze felől, másrészt a személyiség, az emberi kapcsolatok jövőbeni tendenciáiba is bepillantást nyerünk. Az említett tanulmánycsoportból ugyanakkor kiderül az is, hogy a magyar (s tágabban a marxista) jövőkutatásnak „múltja” van már, s hogy a sokféle néven emlegetett jövőkutatás nem szuverén tudomány, hanem minden tudománynak van futurologiai aspektusa.

Summázatul elmondhatjuk, hogy ez a kis kötet minden cselekvő ember számára fontos lehet, hiszen fő feladata az, hogy ösztönözze a jövőt is tekintő gondolkodást, s hogy megteremtse az objektív futurologiai szemléletet: az egyedül lehetséges igazi időgépet. Így a kívánt jövőből nemcsak lehetséges jövő válhat, hanem valóságos is.

RÉVÉSZ MIHÁLY